

تصحیح و منبع شناسی
کتاب الملهوف سید ابن طاووس

با استفاده از ۵۷ نسخه خطی

مصطفی صادقی کاشانی

تصحیح و منبع شناسی کتاب الملهوف سیدابن طاووس

مصطفی صادقی کاشانی

- ناشر: پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
- وابسته به دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم
- تهیه: پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام
- سرپرستار: محمداقبر انصاری
- ویراستار: محمداسماعیل انصاری
- طراحی، چاپ و صحافی: چاپخانه مؤسسه بوستان کتاب
- چاپ اول: پاییز ۱۳۹۵
- شمارگان: ۷۵۰
- قیمت: ۲۲۰۰۰ تومان
- عنوان: ۵۰۰ سلسله

همه حقوق برای ناشر محفوظ است.
 نشانی: قم، خیابان معلم، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، نشر پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی
 تلفن و دورنگار: ۰۲۵-۳۳۲۸۳۳ (مس: ۳۳۷۱۸۵/۳۶۸۸) کدپستی ۳۷۱۵۶۱۶۵۹۱
 مراکز پخش: ۱. قم، میدان شهید تلفن دورنگار ۰۲۵-۳۷۸۳۲۸۳۴
 ۲. تهران، خیابان انقلا، پرویز عرب، دستگاه تهران، یاسار فروزنده
 طبقه همکف، واحد ۳۱۲ تلفن ۶۶۹۵۰۲۲

وب گاه: www.pub.isca.ac.ir؛ رایانه: nashr@isca.ac.ir
 فروشگاه مجازی نشر: www.shop.isca.ac.ir؛ فروشگاه سر دیجیتال: www.pajouhaam.ir

سرشناسه:	صادق کاشانی، مصطفی، ۱۳۲۸-
عنوان نام پدیدآور:	تصحیح و منبع شناسی کتاب الملهوف سیدابن طاووس: با استفاده از ۵۷ نسخه خطی / مصطفی صادقی کاشانی؛ تهیه پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام
مشخصات نشر:	قم: دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، ۱۳۹۵
مشخصات ظاهری:	۳۲۲ ص: نمونه، جدول، تصویر رنگی
شابک:	۲۰۰۰۰ ریال: ۹۷۸-۶۰۰-۵۰۱۸۰-۷
وضعیت فهرست نویسی:	فیا
یادداشت:	متن عربی الملهوف در کتاب آورده شده است
یادداشت:	کتابنامه: ص: [۷۸۳] - ۱۹۲؛ همچنین به صورت زیرنویس
یادداشت:	نمایه
موضوع:	حسین بن علی علیه السلام - امام سوم، ۴-۶۱ ق.
موضوع:	ابن طاووس، علی بن موسی، ۵۸۹-۶۶۴ ق. الملهوف علی قتل الطوف و نقد و تفسیر
موضوع:	ابن طاووس، علی بن موسی، ۵۸۹-۶۶۴ ق. الملهوف علی قتل الطوف - مآخذ
موضوع:	واقعه کربلا، ۶۱ ق - تاریخ
شناسه افزوده:	ابن طاووس، علی بن موسی، ۵۸۹-۶۶۴ ق. الملهوف علی قتل الطوف. شرح
شناسه افزوده:	دفتر تبلیغات اسلامی حوزه علمیه قم، معاونت پژوهشی، پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام
رده بندی کنگره:	۱۳۹۵ ۴۲۲۶ ۲۰۹/۵ الف-ب
رده بندی دیویی:	۲۹۷/۹۵۳۴
شماره کتابشناسی ملی:	۴۴۶۱۲۳۲

فهرست

سخنی با خواننده ۱۱

تقدیم و تقدیر ۱۳

بخش اول: کلیات نسخه‌شناسی

سرآغاز ۱۹

عنوان لهوف و انتساب آن به سید ۲۲

مرجعیت و اهمیت ۲۳

انگیزه و زمان تألیف ۲۵

گزارش نسخ ۲۶

اختلاف نسخ ۳۶

تحلیلی بر اختلاف نسخه‌ها ۴۶

ارتباط مشیر الاحزان و لهوف ۴۷

دو تحریر از یک مقتل ۵۰

منبع اصلی لهوف ۵۳

۵۷	روش تصحیح و نسخه مورد اعتماد
۵۹	چند یادآوری
۶۱	تصویر برخی نسخ خطی

بخش دوم: متن لهوف و منبع‌شناسی

۷۳	مقدمه مؤلف
۷۵	سلک اول
۷۶	خواب ام‌الفضل همسر عباس
۸۰	پیشگویی خط شهادت
۸۸	دسته اول از اختلاف نسخ پیشگویی شهادت امام
۹۰	الف) بررسی نسخه امام
۹۲	ب) منبع‌شناسی
۹۵	گفتگوهای امام پیش از ترک مدینه
۱۰۰	نامه‌های کوفیان
۱۰۴	مکاتبه با بصریان
۱۰۹	شهادت مسلم و هانی
۱۱۸	به سمت کوفه
۱۱۹	خطبه خط الموت
۱۲۱	تحلیل و بررسی
۱۲۳	دسته دوم از اختلاف نسخه‌ها: روایاتی درباره هدف امام و اطلاع از شهادت
۱۲۷	۱. خیر از شهادت
۱۲۸	۲. نقل مغمر

۱۳۰	۳. ان الله شاء ان يراك قتيلاً
۱۳۱	تحلیل و بررسی
۱۳۴	۴. من لحق بی استشهد
۱۳۶	۵. دیدار با فرشتگان و جنیان
۱۳۹	کاروان یمن و بشر بن غالب
۱۴۱	هاتک مرگ در تعلیه
۱۴۳	زهیر بن قین
۱۴۵	خبر شهادت مسلم
۱۴۸	اعزام پیک دوم
۱۵۱	لشکر حرّ
۱۵۵	دسته سوم از اختلاف نسخه‌ها: ترجمه به کربلا و سی‌تابی زینب علیها السلام
۱۵۶	الف) نسخه‌شناسی
۱۵۹	ب) منبع‌شناسی
۱۶۱	مسلك دوم
۱۶۶	شب عاشورا
۱۷۱	نیایش امام و یارانش
۱۷۴	صبح عاشورا و خطبه هیئات منا الذله
۱۷۸	آغاز نبرد
۱۸۱	توبه و نبرد حرّ
۱۸۴	شهادت بریر و وهب
۱۸۸	مقتل یاران تا نماز
۱۹۴	شهادت بنی‌هاشم

۱۹۸	شهادت طفل شیرخوار و روایتی نادر
۲۰۰	عباس بن علی علیه السلام
۲۰۱	مبارزه حسینی
۲۰۶	شهادت امام
۲۱۵	پس از شهادت
۲۱۷	غارت خیام
۲۱۹	اسب‌تاختن بر بدن
۲۲۲	انتقال از قاتان
۲۲۵	مسلك سوم و سیم چهارم از اختلاف نسخه‌ها
۲۲۹	سخنرانی اهل بیت در شوقه
۲۴۱	اعزام به شام و خبر این امیعه
۲۴۵	واردکردن سرها به شام
۲۴۹	مجلس یزید
۲۵۳	درخواست کنیزی و اعدام سفیر روم
۲۶۰	اهل بیت در شام
۲۶۴	رأس الحسین و بازگشت به کربلا
۲۶۷	بازگشت به مدینه
۲۷۱	خاتمه کتاب الملهوف
۲۷۷	نتایج پژوهش
۲۷۷	الف) کلیات
۲۷۸	ب) نسخه‌شناسی
۲۷۸	ج) منبع‌شناسی

۲۸۱ نقشه مسیر امام حسین علیه السلام

۲۸۳ کتابنامه

نمایه ها

۲۹۳ آیات

۲۹۵ روایات

۲۹۶ اعلام

۳۱۱ کتاب ها

۳۱۴ قبایل و طوایف

۳۱۶ مکان ها

۳۱۸ شعرها

www.ketab.ir

سخنن با خواننده

حادثه عاشورا و قیام امام حسین علیه السلام از مهم‌ترین وقایع تاریخی است که درباره آن آثار بسیار تدوین شده است. یکی از این آثار، کتاب لهوف نوشته عالم بزرگ شیعه سیدان طائوس است که جایگاه ویژه‌ای در میان آثار عاشورایی دارد. اخبار و روایات این کتاب، نقش مهمی در تبیین قیام حسینی، به‌خصوص نگاه عاطفی و ایجاد حسرت و اندوه برای شهدای کربلا دارد. شناسایی و ارزشیابی منابعی که مؤلف این اثر از آنها بهره برده است، می‌تواند پژوهشگران این عرصه را در نقد و بررسی اخبار این کتاب مساعدت نماید.

پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت علیهم السلام که تبیین و نهادهای آموزشی آموزه‌های اصیل اسلامی را از اهداف خود می‌داند و رسالت پاسخگویی به پرسش‌ها و شبهات را در این باره وظیفه خویش برمی‌شمرد، برای پاسخگویی به پرسش‌ها و معضلات فکری مربوط به حوزه پژوهشی خود و فراهم ساختن زمینه‌های لازم برای شناخت صحیح تاریخ اسلام و زندگانی اهل بیت علیهم السلام به دنبال محقق ساختن این مسئله است؛ از این رو موضوع منبع‌شناسی کتاب لهوف را در دستور کار خود قرار داد و آن را به یکی از محققان توانمند این حوزه واگذار کرد.

اثر حاضر دستامد تلاش فکری پژوهشگر فرهیخته جناب حجت الاسلام

آقای مصطفی صادقی است که با هدف شناخت هرچه بیشتر و دقیق‌تر منابع واقعه عاشورا تدوین شده است.

بی‌تردید اجرای این پژوهش و غنای علمی آن مدیون تلاش‌های ارزنده مدیران محترم پیشین گروه تاریخ و تمدن آقایان صفری و الله‌کبری، ناظر محترم جناب استاد یوسفی غروی، ارزیابان و اعضای محترم شورای پژوهشی گروه شکده حجج‌الاسلام آقایان محمدهادی یوسفی غروی، رمضان محمدی و محمدجواد صاحبی، آقایان دکتر نعمت‌الله صفری فروشانی و دکتر محمدحسین فلاح‌زاده، مدیر محترم امور پژوهشی حجت‌الاسلام مهدی نورمحمدی، کارشناس مرم‌گروه حجت‌الاسلام سیدرسول کاظمی‌نسب است که جا دارد از زحمات و تلاش‌های آنان قدردانی نمایم؛ نیز بایسته و شایسته است از نشر پژوهشگاه که فرایند آماده‌سازی اثر و چاپ و نشر آن را بر عهده داشت، سپاسگزاری کنم.

همچنین از رئیس محترم پژوهشگاه علوم و فرهنگ اسلامی، حجت‌الاسلام والمسلمین جناب آقای دکتر نجف لک‌زایی تشکر می‌کنم که بدون پشتیبانی و یاریگری بی‌دریغ و مؤثر ایشان، پژوهش حاضر به سرانجام نمی‌رسید.

پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (علیهم‌السلام) در راستای حیات و تندگی علم و دانش، آثار خود را در اختیار جامعه علمی قرار داده، پیشاپیش را انتقادها و پیشنهادهای علمی همه استادان، صاحب‌نظران و پژوهشگران محترم استقبال می‌کند. امید است این فعالیت‌های علمی بیشتر ساز رشد و پویایی دانش تاریخ و به دنبال آن تمدن اسلامی گردد.

دکتر حمیدرضا مطهری

مدیر پژوهشکده تاریخ و سیره اهل بیت (علیهم‌السلام)